

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Факултет организационих наука

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Подобност теме и кандидата Милоша Парежанина за израду докторске дисертације

Одлуком Наставно-научног већа Факултета организационих наука-Универзитета у Београду 05-01 бр. 3/92-15 од 03.09.2026. године именовани смо за чланове Комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата **Милоша Парежанина** по насловом:

„Стратешки приступ енергетској транзицији Републике Србије у процесу усаглашавања са циљевима одрживог развоја Европске уније ”

На основу материјала приложеног уз Захтев кандидата, Комисија подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Подаци о кандидату

1.1. Биографски подаци

Милош Парежанин је рођен 23.7.1985. године у Скопљу, Република Северна Македонија. Основну школу и „Прву економску школу“ завршио је у Београду са одличним успехом, као носилац дипломе „Вук Караџић“. Дипломирао је 2009. године на Економском факултету Универзитета у Београду, смер *Финансије, банкарство и осигурање*, са просечном оценом 9,48 и оценом 10 на дипломском испиту. Мастер студије, студијски програм *Пословно управљање*, модул *Стратегијски финансијски менаџмент*, завршио је на истом факултету са просечном оценом 9,00, одбравивши школске 2012/2013. године мастер тезу *Импликације европског пословног окружења на међународну конкурентност предузећа у Србији*. Током студија био је стипендиста града Београда и Фонда за младе таленте Министарства омладине и спорта Републике Србије (стипендија „Доситеја“).

Студент је друге године докторских студија на Факултету организационих наука Универзитета у Београду, студијски програм *Менаџмент и организација*, где је положио свих девет предмета са просечном оценом 10,00 (десет). Говори и активно се служи енглеским и руским језиком.

Радно искуство и наставно ангажовање

Запослен је на Факултету организационих наука Универзитета у Београду од 2011. године, прво на позицији сарадника у настави, а потом као асистент за ужу научну област *Пословна економија и макроекономија*.

Изводио је наставу на основним академским студијама на предметима *Економија* (I година студија) и *Привредни развој* (IV година студија). На мастер академским студијама био је ангажован у извођењу наставе на предметима: *Економија Европске уније, Стране директне инвестиције и економски развој, Економско и институционално окружење, Економија јавног сектора, Економија отворене привреде, Макроменаџмент, Монетарна стабилност и развој, Одрживи енергетски менаџмент, Буџетирање и контрола, Циркуларна економија – принципи и концепти и Управљање еколошким променама и економија ресурса*. Фокус његових истраживања су: стране директне инвестиције, економија енергетике, конкурентност привреде, европске интеграције и економски развој.

Стручно усавршавање и академске активности

- Предавач на *FON Summer School 2026 – Application of Business Analytics in the Green Transition*, 6–10. јул 2026. године, Факултет организационих наука Универзитета у Београду.
- Учесник конференције *The Global Visioning Conference Series – Connecting Continents, Transforming Learning: A Transdisciplinary Dialogue for Future of Education*, Roundtable on Transdisciplinary Curriculum Development and Pedagogy, Факултет организационих наука, Београд, 24. октобар 2025. године (сертификат о учешћу).
- Копредседник организационог одбора *12th Responsible Management Education Research Conference – „Rethinking Growth and Exploring New Possibilities for a Regenerative World“*, 21–23. октобар 2025. године, Факултет организационих наука, Београд.
- Учесник *University Partnership Program (UPP)* за јачање предузетничког образовања и научноистраживачког рада – студијски боравак на Syracuse University, Њујорк, САД, 6–10. октобар 2025. године.
- Предавач на *FON Summer School 2024 – Sustainable practice in financial industry*, 15–19. јул 2024. године, Факултет организационих наука, Београд (предавање: *Business and society – economic impact of sustainable actions*).
- Члан организационог одбора првог међународног симпозијума *Contemporary Financial Management Conference – CFMC|2022*, 7–10. децембар 2022. године, Универзитет у Београду.
- Члан техничког одбора међународног симпозијума *SymOrg 2022 – Sustainable Business Management and Digital Transformation: Challenges and Opportunities in the post-COVID Era*, 11–14. јун 2022. године, Факултет организационих наука, Београд.
- Erasmus+ KA1 – боравак на Radboud универзитету у Холандији, 5–17. август 2018. године, и похађање курса „Систематски приступ прегледу научне литературе“ у оквиру летње школе тог универзитета.
- Учесник пројекта Erasmus+ Higher Education – *International Capacity Building – Project FINAC – Financial management, Accounting and Controlling for capacity building of public administration*, 2018. године.
- председавајући тематске области „Енергетска ефикасност“ на 16. међународној конференцији *Управљање квалитетом и поузданошћу 2013*, у организацији Истраживачког центра DQM.

- Члан жирија за избор најбољег решења студије случаја на Локалном инжењерском такмичењу *Belgrade LEC 2012*, у организацији организације BEST.

1.2. Стечено научноистраживачко искуство

Милош Парежанин је у академској 2022/2023. години уписао докторске студије на Факултету организационих наука, на студијском програму *Менаџмент и организација*, и положио све испите предвиђене планом студијског програма са просечном оценом 10,00 (десет). У наставку је списак положених предмета на докторским студијама са оценама и ЕСПБ бодовима.

Називи предмета	Оцена	ЕСПБ
Методологија научно-истраживачког рада	10 (десет)	10
Статистика у менаџменту	10 (десет)	10
Еколошки менаџмент и одрживи развој	10 (десет)	10
Мултиваријациона анализа - изабрана поглавља	10 (десет)	10
Спредшит инжењерство	10 (десет)	10
Електронско пословање - одабрана поглавља	10 (десет)	10
Инвестициона анализа	10 (десет)	10
Стратегијски финансијски менаџмент	10 (десет)	10
Савремена економија	10 (десет)	10

Кандидат је дана 5. септембра 2026. године успешно одбранио приступни рад за израду докторске дисертације под називом „Изазови и перспективе енергетске транзиције у Републици Србији на путу ка одрживом економском развоју у складу са циљевима Европске уније” и на тај начин остварио додатних 30 ЕСПБ бодова.

У наставку ће бити приказане научно-истраживачке активности кандидата, које обухватају радове објављене на домаћим и међународним конференцијама, у часописима и монографијама.

Монографије, монографске студије, тематски поступак, лексикографска и картографска издања од међународног значаја - M10

1. **Parežanin, M.**, Kragulj, D., & Jednak, S. (2021). *Economic Crisis and Its Effects on International Trade: A Case of Selected EU and Non-EU Countries*. In A. Coşkun Özer (Ed.), *Impact of Global Issues on International Trade* (pp. 66-84). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-8314-2.ch004>. (M14)
2. Kragulj, D., **Parežanin, M.**, & Jednak, S. (2018). *Effects of Trade Liberalisation in the SEE Countries: CEFTA 2006 Agreement*. In A. Özer (Ed.), *Globalization and Trade Integration in Developing Countries* (pp. 1-26). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-4032-8.ch001>. (M14)
3. **Parežanin, M.**, Jednak, S., Kragulj, D. (2014). The Influence of the Knowledge-Based Economy on the Competitiveness of European Economies and Businesses. In: Jakšić, M.L., Rakočević, S.B., Martić, M. (eds) *Innovative Management and Firm Performance* (pp. 68-91) Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9781137402226_3 (M13)

Радови објављени у научним часописима међународног значаја - M20

1. **Parežanin, M.**, Minović, J., Janković, I., Jednak, S., & Dudić, B. (2026). Strategic implications of foreign direct investment, exports, and financial development for sustainable economic growth in Serbia: Evidence from ARDL and VECM models. *Strategic Management*. (Early Access). <https://doi.org/10.5937/StraMan2600002>. (M22)

2. Tenish, Z., Minović, J., Jednak, S., & **Parežanin, M.** (2021). Environmental Degradation and Economic Activities in OECD Countries. *Fresenius environmental bulletin*, 30(021A), 2186-2192. (M23)
3. Broz, T., Buturac, G., & **Parežanin, M.** (2020). Digital transformation and economic cooperation: The case of Western Balkan countries. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu*, 38(2), 697-722. DOI: [10.18045/zbefri.2020.2.697](https://doi.org/10.18045/zbefri.2020.2.697). (M23)
4. Kragulj, D., **Parežanin, M.**, & Miladinović, S. (2017). Consumer ethnocentrism in transitional economies: Evidence from Serbia. *Sociološki pregled*, 51(1), 59-79. DOI: [10.5937/socpreg1701059K](https://doi.org/10.5937/socpreg1701059K). (M24)
5. **Parežanin, M.**, Jednak, S., & Kragulj, D. (2016). The impact of FDI on the economic growth of Serbia. *Management: Journal of Sustainable Business and Management Solutions in Emerging Economies*, 21(78), 25-32. DOI: [10.7595/management.fon.2016.0003](https://doi.org/10.7595/management.fon.2016.0003). (M24)

Зборници међународних научних скупова - M30

1. **Parežanin M.**, Jednak S. (2024). *The Energy Transition In The Western Balkans Countries: A Path To Sustainability*, 27th Excellence In Services International Conference (EISIC), university of Bergamo, Bergamo, Italy, 29-30 August 2024, Conference proceeding, ISBN 979-10-415-5220-7. (M33)
2. Vićentijević, A., **Parežanin M.**, Jednak S. (2024). *Assessing Serbian Iron and Steel Exports to the EU Under CBAM*, 19th International Symposium SYMORG 2024, Unlocking the Hidden Potentials of Organization Thorough Merging of Humans and Digitals, Zlatibor, Serbia, June 12-15, 2024, p.138-144. (M34)
3. **Parežanin, M.** (2024). *Bridging Progress: Digital Transformation in the Western Balkans*, Aspen Institute Deutschland e.V., Berlin, Germany, ISSN 2940-4169, p.34-41. (M33)
4. **Parežanin, M.**, Bulajić, M., & Kragulj, D. (2022). *THE IMPACT OF THE COVID CRISIS ON MACROECONOMIC INDICATORS OF EU MEMBER STATES*, In Book of abstracts / XVIII International Symposium Sustainable Business Management and Digital Transformation: Challenges and Opportunities in the Post-COVID Era (pp. 213-214), SYMORG 2022, Belgrade, June 11- 14, 2022; editors Mihić, M., Jednak, S., Savić, G. Belgrade: Faculty of Organizational Sciences. (M34)
5. Kragulj, D., Jednak, S., & **Parežanin, M.** (2020). *The Importance of the Digital Economy for the Transition to a Circular Economy*, XVI International Symposium SymOrg 2020 – Business and Artificial Intelligence, XVI International Symposium SymOrg 2020 – Business and Artificial Intelligence, pp. 167 - 174, 978-86-7680-385-9, online Belgrade, 7. - 9. sep, 2020. (M33)
6. Kragulj, D., Jednak, S., & **Parežanin, M.** (2018). *Implementation of DESI Methodology and Digital Performances of European Union Member States*, XVI International Symposium SYMORG2018 - Doing Business in the Digital Age: Challenges, Approaches and Solutions, XVI International Symposium SYMORG2018 - Doing Business in the Digital Age: Challenges, Approaches and Solutions, pp. 136 - 143, 978-86-7680-361-3, Zlatibor, 7. - 10. jun, 2018. (M33)
7. Jednak, S., **Parežanin, M.**, & D. Kragulj, D. (2017). *Economic Development by the Foreign Direct Investment in Agriculture Sector*, International Scientific Conference ITEMA 2017 “Recent Advances in Information Technology, Tourism, Economics, Management and Agriculture”, International Scientific Conference ITEMA 2017 “Recent Advances in Information Technology, Tourism, Economics, Management and Agriculture”, pp. 822 - 830, 978-86-80194-08-0, Budapest, Hungary, 26. - 26. Oct, 2017. (M33)

8. Jednak, S., **Parežanin, M.**, & Kragulj, D. (2016). International Sources of Funding Economic Development. XV International symposium SymOrg 2016, „Reshaping the Future through Sustainable Business Development and Entrepreneurship: electronic symposium proceedings“ (pp. 824-831). Belgrade: Faculty of organizational sciences, 2016. ISBN 978-86-7680-326-2. (M33)
9. Kragulj D., & **Parežanin M.** (2015). *Foreign direct investment and economic growth in times of economic crisis: Evidence from Southeast European countries*, Proceedings: 4th International Scientific Forum, (4, 2015; Oxford) / 4th International Scientific Forum, ISF 2015, 2-4 September, Oxford, United Kingdom, ISBN 978-608-4642-42-8, p. 221-231. (M33)
10. **Parežanin M.**, Jednak S., & Kragulj D. (2014). *Foreign direct investments and economic growth: The case of Serbia*, New Business Models and Sustainable Competitiveness: electronic symposium proceedings / XIV International symposium SymOrg 2014, june 6-10, Zlatibor; Belgrade, Faculty of organizational sciences, 2014., ISBN 978-86-7680-295-1, page 1029-1035. (M33)
11. **Parežanin M.**, Jednak S., & Kragulj D. (2012). *Knowledge-based economy development and competitiveness of European countries*, Innovative management and business performance: electronic symposium proceedings / XIII International symposium SymOrg 2012, june 5-9, Zlatibor; Belgrade, Faculty of organizational sciences, 2012., ISBN 978-86-7680-255-5. (M33)

Радови у часописима од националног значаја – M50

1. Cvetković, Đorđe, Jednak, S., & **Parežanin, M.** (2025). Investment for Sustainability: How FDI Drives Sustainable Development in Serbia. *Nauki Ekonomiczne*, 42. [https://doi.org/10.19251/ne/2025.42\(1\)](https://doi.org/10.19251/ne/2025.42(1)). (M51)
2. **Parežanin, M.** (2020). Prikaz tematskog zbornika: “Relevantnost energetske efikasnosti u kontekstu održivog razvoja”, *Ekonomске идеје и пракса*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta, Beograd, 39, 89-91. (M57)
3. Jednak, S., Kragulj, D., & **Parežanin, M.** (2018). Knowledge and industry clusters as drivers of economic development and competitiveness. *Anali ekonomskog fakulteta u Subotici*, (39), 3-17. (M51)
4. **Parežanin, M.** (2016). Strane direktne investicije u energetsom sektoru Republike Srbije (Foreign Direct Investment In Energy Sector Of The Republic Of Serbia). *Ekonomске идеје и пракса*, (23), 85-95. (M51)
5. Jednak, S., **Parežanin, M.**, & Kragulj, D. (2016). Domaći i međunarodni izvori finansiranja ekonomskog razvoja Republike Srbije. *Info M - Časopis za informacione tehnologije i multimedijalne sisteme*, 2016(59), 4-11. (M52)
6. Filipović, M., Kragulj, D., & **Parežanin, M.** (2013). Perspectives of single energy market in SEE countries. *Management - Journal for Theory and Practice Management*, 68, 49-57, DOI: 10.7595/management.fon.2013.0018. (M51)
7. Kragulj, D., & **Parežanin, M.** (2011). Structural and Cohesion Funds-projects of Regional Development of EU. *Management - Journal for Theory and Practice Management* (1820-0222), 16(61), 15-23. (M51)

Зборници скупова националног значаја - M60

1. Vićentijević, A., **Parežanin, M.**, Kragulj, D. (2024). *Unapređenje energetske efikasnosti u Srbiji kroz primenu ESCO modela*, 27. Međunarodna konferencija Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću/ICDQM 2024, Istraživački centar DQM: Prijevor, 27-28. jun 2024, ISBN: 978-86-86355-53-9, p. 361-366. (M63)

2. **Parežanin, M.** & Kragulj, D. (2022). *Upravljanje otpadom i energetska efikasnost*. 25. Međunarodna konferencija Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2022, Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2022, pp. 559 - 564, 978-86-86355-47-8, Prijevor, 23. - 24. jun, 2022. (M63)
3. **Parežanin, M.**, Stančić, P., & Kragulj, D. (2021). *Indikatori cirkularne ekonomije i energetska efikasnost*, 24. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2021, 24. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2021, pp. 345 - 350, ISBN 978-86-86355-45-4, Istraživački centar DQM: Prijevor, 24 - 25. jun, 2021. (M63)
4. **Parežanin M.**, Kragulj D., Jednak S., & Minović J. (2021). *DIGITALIZACIJA I ODRŽIVO POSLOVANJE U ZEMLJAMA JIE*, XIII Skup privrednika i naučnika, SPIN 21- Industrija 4.0- Mogućnosti, izazovi i rešenja za digitalnu transformaciju privrede, pp. 119 - 126, ISBN 978-86-7680-396-5; Fakultet organizacionih nauka. (M63)
5. Kragulj, D., **Parežanin, M.**, & Stančić, P. (2020). *Cirkularna ekonomija i energetika*, Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2020, Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2020, pp. 421 - 426, 978-86-86355-41-6, Prijevor, 25. - 26. Jun, 2020. (M63)
6. Kragulj, D., **Parežanin, M.**, & Stančić, P. (2019). *Održivi razvoj Evropske unije i obnovljivi izvori energije*, Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2019, Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2019, pp. 382 - 387, 978-86-86355-39-3, Prijevor, 26. - 27. jun, 2019. (M63)
7. Jednak, S., **Parežanin, M.**, & Kragulj, D. (2019). *Konkurencija u digitalnoj ekonomiji*, XII Skup privrednika i naučnika: Lin transformacija i digitalizacija privrede Srbije. SPIN 2019, XII Skup privrednika i naučnika: Lin transformacija i digitalizacija privrede Srbije. SPIN 2019, pp. 123 – 130. (M63)
8. Kragulj D., & **Parežanin M.** (2018). *Energetska politika Evropske unije – regulatorni okvir i primena*, 21. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2018, 21. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2018, pp. 477 - 482, 978-86-86355-36-2, Prijevor, 28. - 29. jun, 2018. (M63)
9. **Parežanin M.**, & Kragulj D. (2017). *Primena kogeneracije i trigeneracije u racionalnoj proizvodnji energije*, Štedljivo (lean) upravljanje resursima u privredi Republike Srbije / XI Skup privrednika i naučnika - SPIN'17, Štedljivo (lean) upravljanje resursima u privredi Republike Srbije / XI Skup privrednika i naučnika - SPIN'17, pp. 271 - 277, Beograd, 9. - 10. nov, 2017. (M63)
10. Kragulj D., & **Parežanin M.** (2017). *Primena feed-in tarifa u cilju podsticaja ulaganja u obnovljive izvore energije*, 20. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2017, 20. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2017, pp. 603 - 608, 978-86-86355-33-1, Prijevor, 29. - 30. jun, 2017. (M63)
11. Kragulj D., & **Parežanin M.** (2017). *Projekti u oblasti obnovljivih izvora energije*, XXI Internacionalni simpozijum iz projektnog menadženta – YUPMA 2017 “Razvoj projektnog menadžmenta – savremene tendencije i metodologije”, XXI Internacionalni simpozijum iz projektnog menadženta – YUPMA 2017 “Razvoj projektnog menadžmenta – savremene tendencije i metodologije”, pp. 267 - 271, 978-86-86385-17-7, Zlatibor, 2. - 4. jun, 2017. (M63)
12. **Parežanin, M.** & Kragulj, D. (2016). *Energetski indikatori održivog razvoja Republike Srbije*. 19. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM

- 2016, (str. 703-708). Čačak: Istraživački centar DQM, 2016. – ISBN 978-86-86355-31-7. (M63)
13. Jednak, S., **Parežanin, M.**, & Kragulj, D. (2016). Domaći izvori sredstava za ekonomski razvoj. XX Internacionalni simpozijum iz projektnog menadženta – YUPMA 2016 “Značaj projektnog Menadžmenta– prvih 30 godina YUPMA I 50 godina IPMA”, Beograd, ISBN 978-86-86385-13-0. (M63)
 14. Kragulj D., & **Parežanin M.** (2015). *Upotreba indeksa energetske tileme u oceni energetske održivosti zemalja Jugoistočne Evrope = Use of Energy Trilemma Index in Evaluation of Energy Sustainability of Southeast European Countries*, Zbornik radova / 18. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2015, Prijedor, 25-26. jun 2015. – Čačak: Istraživački centar DQM, 2015. – ISBN 978-86-86355-18-8, str. 817-822. (M63)
 15. Kragulj D., & **Parežanin M.** (2015). *Značaj energetike za revitalizaciju privrede Srbije = The importance of energy sector for the revitalization of Serbian economy*, [Elektronski izvor] : zbornik radova/ Inovativna rešenja operacionog menadžmenta za revitalizaciju privrede Srbije/ X Skup privrednika i naučnika - SPIN'15, Beograd, 5-6. novembar 2015, Beograd: Fakultet organizacionih nauka, Centar za operacioni menadžment i Privredna komora Srbije, ISBN 978-86-7680-320-0, str. 232-238. (M63)
 16. Milenković N., Đoković A., **Parežanin M.**, Kalaba P., & Vukmirović D. (2015) *Strategija Evropa 2020 i glavni indikatori razvoja Evropske unije*, Zbornik radova / XLII simpozijum o operacionim istraživanjima - SYM-OP-IS 2015, Srebrno jezero, 15-18.9.2013. - Beograd: Matematički insitut SANU, 2015., str. 560-563. (M63)
 17. **Parežanin M.**, & Kragulj D. (2014). *Investicione perspektive IT industrije u Republici Srbiji*, Zbornik radova / Upravljanje projektima u IT okruženju, XVIII Internacionalni simpozijum iz projektnog menadžmenta – YUPMA 2014, Beograd, 12-13. maj 2014. – Beograd: Udruženje za upravljanje projektima Srbije – YUPMA, ISBN 978-86-86385-11-6, str. 215-219. (M63)
 18. Kragulj D., & **Parežanin M.** (2014). *Energetski i institucionalni aspekti enegrgetske efikasnosti = Economic and Institutional aspects of Energy Efficiency in the Republic of Serbia*, Zbornik radova / 17. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2014, Beograd, 27-28. jun 2014. – Čačak: Istraživački centar DQM, 2014. – ISBN 978-86-86355-16-4, str. 796-801. (M63)
 19. **Parežanin M.**, & Kragulj D. (2013). *Kogeneracija u funkciji povećanja energetske efikasnosti*, Zbornik radova / 16. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2013, Beograd, 27-28. jun 2013. – Čačak: Istraživački centar DQM, 2013. – ISBN 978-86-86355-14-0, str. 840-845. (M63)
 20. **Parežanin M.**, & Kragulj D. (2013). *IPA projekti u Srbiji*, Zbornik radova / Savremene tendencije u projektnom i inovacionom menadžmentu, XVII Internacionalni simpozijum iz projektnog menadžmenta – YUPMA 2013, Zlatibor, 7-9. juna 2013. – Beograd: Udruženje za upravljanje projektima Srbije – YUPMA, ISBN 978-86-86385-10-9, str.301-305. (M63)
 21. **Parežanin M.**, & Kragulj D. (2013). *Perspektive energetske efikasnosti u Srbiji : obnovljivi izvori energije i kogeneracija = Perspectives of energy efficiency in Serbia : renewable energy sources and cogeneration*, Zbornik radova / XL simpozijum o operacionim istraživanjima - SYM-OP-IS 2013, Zlatibor, 8-12.9.2013. - Beograd: Fakultet organiozacionih nauka, 2013., ISBN 978-86-7680-286-9 - str. 109-114. (M63)
 22. **Parežanin M.**, & Kragulj D. (2013). *3E u funkciji održivog razvoja Republike Srbije = 3E' in function of Serbian sustainable development*, [Elektronski izvor] : zbornik radova/ Nova industrijalizacija, reinženjering i održivost / IX Skup privrednika i naučnika - SPIN'13,

- Beograd, 5-6. novembar 2013, Beograd: Fakultet organizacionih nauka, Centar za operacioni menadžment i Privredna komora Srbije, 2013., ISBN 978-86-7680-288-3, str. 77-84. (M63)
23. Jednak S., **Parežanin M.**, & Kragulj D. (2012). *Ekonomski razvoj u uslovima ekonomije zasnovane na znanju*, Zbornik radova / U susret ekonomiji znanja – Upravljanje projektima znanja/ XVI Internacionalni simpozijum iz projektnog menadžmenta – YUPMA 2012, Zlatibor, 18-20. juna 2012. – Beograd: Udruženje za upravljanje projektima Srbije – YUPMA, ISBN 978-86-86385-09-3 str. 434-438. (M63)
 24. Kragulj D., & **Parežanin M.** (2012). *Klasteri – ekonomski rast kroz regionalnu konkurentnost*, Zbornik radova / 15. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2012, Beograd, 28-29.jun 2012. – Čačak: DQM, 2012. – ISBN 978-86-86355-10-2, str. 123-128. (M63)
 25. Kragulj D., & **Parežanin M.** (2011). *Kaizen – Kontinuirano unapređenje poslovnog procesa na svim nivoima organizacije*, Zbornik radova / 14. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2011, Beograd, 29-30.jun 2011. – Prijedor: DQM, 2011. – ISBN 978-86-86355-05-8 – str. 123-128. (M63)
 26. Kragulj D., & **Parežanin M.** (2011). *Globalni investicioni trendovi i investiciona perspektiva Srbije*, Zbornik radova / Projektni menadžment u Srbiji – uspesi i mogućnosti / XV Internacionalni simpozijum iz projektnog menadžmenta – YUPMA 2011, Zlatibor, 10-12. Jun 2011. – Beograd: Udruženje za upravljanje projektima Srbije – YUPMA, ISBN 978-86-86385-08-6 str. 324-328. (M63)
 27. **Parežanin M.** (2011). *Primena CAPM-a u oceni rizika investicionog projekta*, Zbornik radova / XXXVIII simpozijum o operacionim istraživanjima – SYM-OP-IS 2011, Zlatibor, 4.10-7.10. 2011. – Beograd : Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta, 2011. – ISBN 978-86-403-1168-7 – str. 496-499. (M63)
 28. Kragulj D., & **Parežanin M.** (2011). *Obnovljivi izvori energije kao značajna komponenta održivog razvoja*, Zbornik radova / Operacioni menadžment u funkciji održivog ekonomskog rasta i razvoja Srbije 2011-2020. / VIII skup privrednika i naučnika – SPIN'11, Beograd, 01-02.11.2011. – Beograd: Fakultet organizacionih nauka, 2011. – ISBN 978-86-7680-244-9 – str. 439-446. (M63)

1.3. Оцена подобности кандидата за рад на предложеној теми

Кандидат Милош Парежанин завршио је основне и мастер академске студије на Економском факултету Универзитета у Београду. Положио је свих девет испита предвиђених планом и програмом докторских академских студија Факултета организационих наука, са просечном оценом 10 (десет). Кандидат је дана 5. септембра 2026. године одбранио приступни рад под називом „Изазови и перспективе енергетске транзиције у Републици Србији на путу ка одрживом економском развоју у складу са циљевима Европске уније” и остварио укупно 120 ЕСПБ бодова на докторским студијама. Од 2011. године запослен је на Факултету организационих наука, прво као сарадник у настави, а тренутно као асистент за ужу научну област *Пословна економија и макроекономија*. Ангажован је на извођењу наставе на основним и мастер академским студијама, на предметима из области из које је предложена тема дисертације. Кандидат је објавио значајан број научних радова у часописима, монографијама и на научним и стручним конференцијама.

Узимајући у обзир:

- резултате остварене током досадашњег образовања,
- резултате истраживања који су публиковани на научно-стручним конференцијама, у часописима и монографијама,

- учешће у истраживачким и стручним пројектима,
- као и досадашње наставно и истраживачко ангажовање у областима страних директних инвестиција, економије енергетике, конкурентности привреде и економског развоја,

закључује се да кандидат Милош Парежанин поседује потребно знање и искуство за израду докторске дисертације под називом „Стратешки приступ енергетској транзицији Републике Србије у процесу усаглашавања са циљевима одрживог развоја Европске уније”, односно да је у потпуности квалификован да тему докторске дисертације самостално истражује и пружи научно-стручне доприносе у тој области.

2. Предмет и циљ истраживања

Енергетска транзиција представља једну од најзначајнијих тема савремене економске науке, о чему сведочи како обим научне продукције у овој области, тако и заступљеност проблема у пракси вођења економске и енергетске политике. У литератури се она одређује као трансформација енергетског сектора која омогућава прелаз са фосилних горива на обновљиве изворе енергије, уз истовремене промене у регулаторним оквирима, тржишним механизмима и технолошким иновацијама (*Nasir* и сар., 2022). Историјска перспектива показује да је реч о спорим процесима: *Fouquet* (2016) наводи да енергетске транзиције у просеку трају око 50 година за појединачне привредне секторе и до 95 година за привреду у целини, док *Sovacool* (2016) указује да постоје и примери знатно бржих промена, али по правилу условљени политичким притиском или открићем великих енергетских ресурса. *Child* и *Breyer* (2017) раздвајају транзицију као процес од трансформације као исхода, *Geels* (2017) показује да нискоугљеничне иновације постају доминантне тек када се постојећи системи дестабилизују, а *Markard* (2016) наглашава да недостатак само једног елемента система, попут преносне мреже или квалификованог кадра, може успорити цео процес. *Sgouridis* и *Csala* (2014) формулишу пет принципа одрживе енергетске транзиције и процењују да би глобална улагања у обновљиве изворе, која износе свега 0,22% светског бруто домаћег производа, морала бити повећана четири до десет пута, док *Rogge* и сарадници (2017) указују да субвенције за фосилна горива у Европској унији и даље износе око 112 милијарди евра годишње.

Веза енергетског сектора и одрживог економског развоја у литератури је добро утемељена. *Dincer* и *Rosen* (1999) показују да повећање енергетске ефикасности представља кључни инструмент смањења емисија, *Omer* (2008) наглашава да стамбени објекти чине око 40% глобалне годишње потрошње енергије, док *Halawa* (2024) указује да се приступачност, као често занемарен стуб одрживе енергије, продубљује као проблем у земљама са нижим дохотком. *Strielkowski* и сарадници (2021) процењују да би удвостручење учешћа обновљивих извора до 2030. године повећало глобални бруто домаћи производ за 13 билиона долара, а *Cantarero* (2020) и *Kaygusuz* (2007) указују на значај децентрализованих енергетских система за земље у развоју. Аналитички оквир енергетске трилеме (*Elias* и *Victor*, 2005) показује да истовремено остваривање енергетске сигурности, енергетске једнакости и еколошке одрживости по правилу подразумева одрицање на најмање једној димензији, што *Marti* и *Puertas* (2022) емпиријски потврђују на узорку од 128 земаља. За привреду попут српске ово значи да се декарбонизација не може посматрати одвојено од питања приступачности цене енергије и поузданости снабдевања.

Посебан подстицај за истраживање ове теме даје чињеница да енергетска транзиција није линеаран процес и да је изразито осетљива на геополитичке поремећаје. *Siddi* (2023) показује да су кризне мере у оквиру плана *REPowerEU*, пре свега повећан увоз течног природног гаса и поновно разматрање отварања термоелектрана на угаљ, отежале остваривање дугорочних климатских циљева, док *Alam* и сарадници (2023) бележе раст цена енергије од око 50% у 2022. години и препоручује комбиновање краткорочних и дугорочних мера. *Sergeeva* (2023) наводи раст цена природног гаса од преко 300% и цена електричне енергије од 200% између 2020. и

2022. године, а *Li* и сарадници (2023) показују да су и мере сузбијања пандемије неочекивано повећале удео фосилних горива у производњи електричне енергије за 0,7%, уз истовремени пад удела обновљивих извора од 1,5%. *Konopelko* и сарадници (2023) на примерима Пољске и Немачке илуструју колико одговори појединачних земаља зависе од структуре њихове увозне зависности, док *Deák* и сарадници (2022) указују на формирање триполарног геополитичког поретка у Југоисточној Европи. Подаци Међународне агенције за енергију (*International Energy Agency*, 2024, 2026) и Међународног монетарног фонда (*International Monetary Fund*, 2024) потврђују да геополитички шокови представљају један од најважнијих трансмисионих механизма раста инфлације и успоравања привредне активности у земљама које су нето увознице енергената. Управо зато је у структуру дисертације уведено посебно поглавље посвећено глобалном стању у енергетици и енергетским кризама.

Оквир у којем се домаћа енергетска политика требало да креће одређен је енергетском и климатском политиком Европске уније. Зелени договор поставља циљ климатске неутралности до 2050. године и смањења нето емисија за најмање 55% до 2030. године (*European Commission*, 2019; Европска комисија, 2023), док је ревизијом Директиве о обновљивим изворима енергије обавезујући циљ подигнут на 42,5%, уз амбицију од 45% (Европски парламент и Савет Европске уније, 2023). *Kardaš* (2024) бележи да су инсталисани капацитети обновљивих извора у Европској унији повећани са 352 GW у 2014. на готово 642 GW у 2023. години, када је енергија ветра по први пут произвела више електричне енергије од природног гаса. Увођење Механизма за прекогранично прилагођавање угљеника (*Szulecki* и сар., 2022) и досадашњи ефекти Европског система трговине емисијама (*Böning* и сар., 2023) мењају трошковну структуру производње у земљама које нису чланице, а Зелена агенда за Западни Балкан (*European Commission*, 2020) представља инструмент којим се ови захтеви преносе на регион. Национална искуства показују да се, упркос заједничком оквиру, приступи битно разликују, што потврђују примери Немачке (Министарство за привреду и климатске акције СР Немачке, 2023), Француске (*Guéret* и *Schill*, 2024), Шведске (*Zhong* и сар., 2021) и Шпаније (*Corradi*, 2023).

Стање у домаћем енергетском сектору додатно оправдава избор теме. Термоелектране на угљ и даље учествују са преко 60% у укупној производњи електричне енергије, а Р. Србија је 2024. године први пут постала нето увозник електричне енергије (Агенција за енергетику Републике Србије, 2024). Расположиви потенцијал обновљивих извора, међутим, знатно је већи од оствареног степена искоришћења. Здравковић и Радукић (2012) процењују укупан потенцијал на око 160 PJ годишње, Тешић и сарадници (2011) на 3,4 до 4,3 Mtoe, а *Karakosta* и сарадници (2012) наводе да би обновљиви извори могли покрити скоро половину енергетских потреба земље. Биомаса се издваја као највећи појединачни извор (Младеновић и сар., 2022), док се значајан неискоришћен потенцијал утврђује и код соларне енергије (Павловић и сар., 2012; Ашоња и Вуковић, 2018), геотермалне енергије (Јоцић и сар., 2020) и енергије ветра (Катић и сар., 2012; Јовановић и Барош, 2023). Букуров и сарадници (2010) констатују да енергетски микс није битно промењен током више деценија, Дуњић и сарадници (2016) као кључну препреку наводе административну сложеност поступака издавања дозвола, а *Hakala* и Батас Бјелић (2016) идентификују шест системских препрека, међу којима су ниска цена енергије, висока енергетска интензивност и зависност од екстерног финансирања. Сценаријске анализе (Батас Бјелић и сар., 2015, 2016; Бацковић и сар., 2024; Фејзић и сар., 2024; Јовановић и сар., 2023) показују да је значајно смањење емисија технички изводљиво, али уз висока почетна улагања.

Посебан проблем представља избор и дизајн инструмената подршке. *Menanteau* и сарадници (2003) показују да инструменти засновани на гарантованој цени обезбеђују већу извесност прихода, док инструменти засновани на квотама теоријски воде нижим укупним трошковима подршке уз израженију волатилност. *Jenner* и сарадници (2013) емпиријски потврђују снажнији ефекат подстицајних откупних цена на раст инсталисаних капацитета, нарочито у

сегменту соларне енергије, што је потврђено и у сегменту биогаса (*Pablo-Romero* и сар., 2017), енергије ветра (*Alolo* и сар., 2020) и фотонапонских система интегрисаних у зграде (*Gholami* и *Røstvik*, 2021). Са друге стране, *Hashemi* и сарадници (2024) на примеру канадске покрајине Онтарио показују колико лоше одабран тренутак увођења подршке може бити скуп, *Lancker* и *Quaas* (2019) указују на услове под којима диференциране тарифе дају прихватљиве резултате, *Sonnenschein* (2016) упозорава на трошковну неефикасност преклапања инструмената, а *Hille* и *Oelker* (2023) на узорку од 189 земаља утврђују да су квоте са трговањем сертификатима, тендери и капиталне субвенције ефикасније од пореских олакшица. У домаћим условима, систем подстицајних откупних цена довео је до тога да енергетски сектор постане један од најзначајнијих прималаца страних директних инвестиција (Парежанин, 2016), али су рани ефекти били скромни (Стевановић и Пуцар, 2012; *Komarov* и сар., 2012), а ограничен административни капацитет и регулаторна неизвесност битно су умањили дomet формално усвојених мера (Ћетковић, 2015; Ђурашковић и сар., 2021). Прелазак на аукцијски модел отворио је нова питања, будући да Ћоровић и сарадници (2022) упозоравају на ограничено разумевање интеракције нових инструмената, а *del Rio* и *Linares* (2014) показују да успех аукција пресудно зависи од квалификационих услова, пенала и реалистично постављене квоте. Уз то, модели финансирања транзиције све су разноврснији и обухватају зелене обвезнице, микрофинансијске шеме и дигиталне токене (*Duc*, 2023; *Castro-Cárdenas* и *Ibarra-Yunez*, 2022; *Eti* и сар., 2024; *Dewi* и *Wijanarka*, 2023; *Zadeh* и *Romagnoli*, 2024), при чему *Gasparini* и сарадници (2024) и *Sanders* и сарадници (2022) указују да постојећа финансијска регулатива и начин процене ризика додатно отежавају финансирање нискоугљеничних пројеката.

Упоредо са тим, енергетска ефикасност остаје најслабија тачка домаће привреде. Потрошња енергије по јединици бруто домаћег производа приближно је 1,8 пута већа него у просеку Европске уније (Енергетски портал, 2024), на структурне узроке таквог стања указивали су Гвозденац и сарадници (2014) и Ђукић и Бјелић (2020), док Маџар (2022) показује да је остварени раст енергетске продуктивности првенствено последица економског раста, а не смањења потрошње енергије. Главоњић и сарадници (2020) утврђују изворе неефикасности у сектору домаћинства, а Радовановић и сарадници (2024) предлажу приступ заснован на великим подацима у управљању градовима. Институционална и социјална димензија процеса једнако су значајне: Николић и Филиповић (2020) процењују да би трошак емисија могао износити до 2,5 еуроценти по киловат-часу произведеном у термоелектранама, Маричић и Пантић (2026) идентификују Колубару и Костолац као регионе посебно рањиве у процесу зелене транзиције, док Кончаловић и сарадници (2023) бележе растућу свест грађана уз изражен скептицизам према институцијама. Значај локалне иницијативе потврђује пример општине Прибој (*Young* и Маџура, 2023), а потенцијал транзиције за рурални развој анализира Васић (2022).

Квантитативна литература која повезује енергетску транзицију и економски развој развијена је, али са јасно уочљивим празнинама. На дуги рок, потрошња обновљиве енергије по правилу има позитиван ефекат на економски раст (*Apergis* и *Payne*, 2010, 2012), при чему *Marinaş* и сарадници (2018) процењују да повећање потрошње обновљиве енергије од 1% води расту бруто домаћег производа од 0,66%, уз краткорочни ефекат који је хетероген и местимично негативан. *Bölük* и *Mert* (2015) квантификују временску доцњу, показујући да уз брзину прилагођавања од -0,82 позитиван краткорочни ефекат на емисије прелази у негативан у року од приближно годину дана, док *Pata* (2018) утврђује да укупна потрошња обновљиве енергије нема статистички значајан ефекат на емисије, што упућује на постојање прага испод којег удео обновљивих извора није довољан да произведе мерљив ефекат. *Ozturk* и *Acaravci* (2013) и *Cetin* и сарадници (2018) потврђују еколошку Кузњецову криву, *Lin* (2014) показује осетљивост закључака на избор земаља, а *Koçak* и *Şarkgüneşi* (2017) на узорку црноморских и балканских земаља добијају хетерогене резултате по појединачним земљама. За земље региона резултати су фрагментарни: *Litavcová* и *Chovancová* (2021) изричито наводе да за Републику Србију и Босну и Херцеговину дужина расположивих серија није била довољна за поуздану оцену,

Митић и сарадници (2024) потврђују обрнуту У-везу за период од 1995. до 2019. године, али на краatak рок утврђују везу једино између потрошње електричне енергије и емисија, док *Shkurti* (2018) предлаже макроекономски модел одозго према доле за земље Западног Балкана. Једнак и сарадници (2021) показују да стране директне инвестиције и трговинска отвореност позитивно утичу на дугорочни економски раст Србије, док емисије негативно утичу на бруто домаћи производ.

Из ове анализе произлазе три празнине које опредељују истраживање. Прво, земље Западног Балкана, укључујући и Републику Србију, у квантитативној литератури заступљене су фрагментарно, најчешће као део ширег и хетерогеног панела, а ретко као самосталан предмет анализе са пажљиво конструисаним серијама. Друго, инструменти енергетске политике, попут подстицајних откупних цена, аукцијских механизма, система квота и цене емисионих јединица, готово се не појављују као објашњавајуће променљиве, иако представљају непосредан канал деловања на енергетску транзицију, због чега њихово изостављање представља потенцијалан извор пристрасности. Треће, веза између енергетске ефикасности, циркуларне економије и дигитализације пословања, као комплементарних димензија транзиције, још увек није адекватно анализирана за ову групу земаља, иако су њихова међузависност и значај за конкурентност привреде препознати у литератури (Крагуљ и сар., 2020; Броз и сар., 2020; Једнак и сар., 2021).

У складу са претходним, проблем истраживања који ће бити разматран у докторској дисертацији јесте утицај енергетске транзиције на одрживи економски развој Републике Србије, посматран у условима обавезујућег усклађивања са енергетском и климатском политиком Европске уније. Висока зависност од угља, застарела производна инфраструктура, низак ниво енергетске продуктивности, ограничени административни капацитети и изражена осетљивост на геополитичке поремећаје само су неке од карактеристика домаћег енергетског сектора које додатно добијају на значају у условима растућих захтева за декарбонизацијом и увођења механизма одређивања цене емисија.

Предмет истраживања односи се на утврђивање и тумачење веза између енергетске транзиције и одрживог економског развоја Републике Србије, при чему се енергетска транзиција операционализује кроз учешће обновљивих извора енергије у бруто финалној потрошњи, енергетску продуктивност, енергетски интензитет привреде и структуру енергетског микса, а одрживи економски развој кроз показатеље економске активности, увозне зависности и емисија гасова са ефектом стаклене баште. Предметом истраживања обухваћени су и инструменти енергетске политике као посредан канал деловања, будући да се ефекат обновљивих извора на привредне токове остварује управо посредством система подстицаја, цене емисионих јединица и обима улагања у мрежну инфраструктуру (*Jenner* и сар., 2013; *Hille* и *Oelker*, 2023). Анализа обухвата и упоредни осврт на земље Западног Балкана, како би се оценило у којој мери разлике у институционалном капацитету и степену усклађености са правним тековинама Европске уније условљавају различиту динамику транзиције (*Karakosta* и сар., 2012; Ђурашковић и сар., 2021; *Energy Community Secretariat*, 2025).

Научни циљ истраживања је да се, на основу сопствено конструисаног и методолошког усклађеног скупа података, утврде природа, смер и интензитет дугорочних и краткорочних веза између енергетске транзиције и одрживог економског развоја Републике Србије, као и да се процени у којој мери инструменти енергетске политике доприносе објашњењу тих веза. Овако постављен циљ непосредно се наслања на налаз да се ефекти транзиције битно разликују у зависности од посматраног временског хоризонта (*Marinaš* и сар., 2018; *Bölük* и *Mert*, 2015) и на утврђено ограничење да за земље региона проблем није избор методолошког приступа, већ расположивост довољно дугих и упоредивих серија података (*Litavcová* и *Chovancová*, 2021).

Општи циљ истраживања је да се на основу добијених резултата формулишу конкретне препоруке за унапређење енергетске политике Републике Србије, применљиве од стране носилаца јавних политика и усклађене са обавезама преузетим у процесу европских интеграција. Препоруке се посебно односе на дизајн аукцијског механизма (*del Rio* и *Linares*, 2014; Ђоровић и сар., 2022), на приоритизацију мера енергетске ефикасности у условима ограничених јавних средстава (Гвозденац и сар., 2014; Маџар, 2022) и на расподелу средстава намењених праведној транзицији у регионима зависним од угља (Маричић и Пантић, 2025; *Young* и Маџура, 2023).

Сврха истраживања огледа се у потреби да се процес енергетске транзиције у Републици Србији сагледа као економско, а не искључиво техничко или еколошко питање. Постојећа домаћа литература претежно је усмерена на процену техничких потенцијала појединачних обновљивих извора и на анализу регулаторног оквира, док су квантитативне оцене економских ефеката транзиције ретке и засноване на кратким временским серијама. Резултати истраживања треба да омогуће утемељенију оцену оправданости појединих мера енергетске политике, да допринесу разумевању временске динамике њихових ефеката и да носиоцима јавних политика пружи аналитичку основу за одлучивање у условима ограничених финансијских ресурса и обавезујућих међународних циљева.

Почетна листа библиографских извора који ће се користити приликом израде докторске дисертације:

- [1] Agencija za energetiku Republike Srbije (2021). Metodologija za određivanje maksimalne otkupne cene električne energije i Metodologija za određivanje maksimalne fid-in tarife. „Službeni glasnik RS”, br. 103/2021.
- [2] Agencija za energetiku Republike Srbije. (2020). *Izveštaj o radu za 2019. godinu*. <https://aers.rs/izvestaji>
- [3] Agencija za energetiku Republike Srbije. (2024). *Izveštaj o radu za 2024. godinu*. <http://www.aers.rs/proizvodnja-elektricna-energija>
- [4] Akaike, H. (1974). A new look at the statistical model identification. *IEEE Transactions on Automatic Control*, 19(6), 716–723.
- [5] Alam, M. M., Aktar, M. A., Idris, N. D. M., & Al-Amin, A. Q. (2023). World energy economics and geopolitics amid COVID-19 and post-COVID-19 policy direction. *World Development Sustainability*, 2, 100048. <https://doi.org/10.1016/j.wds.2023.100048>
- [6] Ali, A., Esposito, L., & Gatto, A. (2023). Energy transition and public behavior in Italy: a structural equation modeling. *Resources Policy*, 85, 103945. [10.1016/j.resourpol.2023.103945](https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2023.103945)
- [7] Ali, S., Akter, S., Ymeri, P., & Fogarassy, C. (2022). How the Use of Biomass for Green Energy and Waste Incineration Practice Will Affect GDP Growth in the Less Developed Countries of the EU (A Case Study with Visegrad and Balkan Countries). *Energies*, 15(7), 2308. <https://doi.org/10.3390/en15072308>
- [8] Alolo, M., Azevedo, A., & El Kalak, I. (2020). The effect of the feed-in-system policy on renewable energy investments: Evidence from the EU countries. *Energy Economics*, 104998. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2020.104998>
- [9] Anderson, J. E. (2015). *Trust in government and the willingness to pay taxes in transition countries*. University of Nebraska-Lincoln.
- [10] Apergis, N., & Payne, J. E. (2010). Renewable energy consumption and economic growth: Evidence from a panel of OECD countries. *Energy Policy*, 38(1), 656–660. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2009.09.002>
- [11] Apergis, N., & Payne, J. E. (2012). Renewable and non-renewable energy consumption-growth nexus: Evidence from a panel error correction model. *Energy Economics*, 34(3), 733–738. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2011.04.007>
- [12] Ašonja, A., & Vuković, V. (2018). The potentials of solar energy in the Republic of Serbia: Current situation, possibilities and barriers. *Appl. Engl. Lett*, 3, 90-97.

- [13] Backović, N., Ilić, B., Radaković, J. A., Mitrović, D., Milenković, N., Ćirović, M., Rakićević, Z., & Petrović, N. (2024). Towards 2050: Evaluating the role of energy transformation for sustainable energy growth in Serbia. *Sustainability*, 16(16), 7204. <https://doi.org/10.3390/su16167204>
- [14] Banerjee, A., Dolado, J. J., & Mestre, R. (1998). Error-correction mechanism tests for cointegration in a single-equation framework. *Journal of Time Series Analysis*, 19(3), 267–283.
- [15] Baraba, S. (2018). Modeliranje i analiza kaskadnog sustava hidroelektrana modelom PLEXOS (Doctoral dissertation, Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu Fakultet elektrotehnike i računarstva).
- [16] Batas Bjelić, I., Rajaković, N., Josić, B., & Duić, N. (2015). A realistic EU vision of a lignite-based energy system in transition: Case study of Serbia. *Thermal Science*, 19(2), 371-382. <https://doi.org/10.2298/TSCI140613118B>
- [17] Bayar, Y., Ozkaya, M. H., Herta, L., & Gavriletea, M. D. (2021). Financial development, financial inclusion, and primary energy use: Evidence from the European Union transition economies. *Energies*, 14(12), 3638. <https://doi.org/10.3390/en14123638>
- [18] Bećirović, S. P., & Vasić, M. (2013). Methodology and results of Serbian energy-efficiency refurbishment project. *Energy and Buildings*, 62, 258-267. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378778813001953>
- [19] Bölük, G., & Mert, M. (2015). The renewable energy, growth and environmental Kuznets curve in Turkey: An ARDL approach. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 52, 587–595. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2015.07.138>
- [20] Böning, J., Di Nino, V., & Folger, T. (2023). Benefits and Costs of the ETS in the EU, a Lesson Learned for the CBAM Design. ECB Working Paper No. 2764.
- [21] Bratić, V., Pezer, M., & Stanić, B. (2022). Public procurement integrity and governance in the energy sector in Southeast Europe. *IPF Notes*, 1-8. <https://doi.org/10.3326/in.2022.127>
- [22] Breusch, T. S. (1978). Testing for autocorrelation in dynamic linear models. *Australian Economic Papers*, 17(31), 334–355.
- [23] Brkić, D. (2024). Serbian Energy Sector in a Gap Between East and West. *Energy Exploration & Exploitation*, 42(1), 330–340. <https://doi.org/10.1177/01445987231215445>
- [24] Brown, R. L., Durbin, J., & Evans, J. M. (1975). Techniques for testing the constancy of regression relationships over time. *Journal of the Royal Statistical Society: Series B*, 37(2), 149–192.
- [25] Broz, T., Buturac, G., & Parežanin, M. (2020). Digital transformation and economic cooperation: The case of Western Balkan countries. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu*, 38(2), 697-722. <https://doi.org/10.18045/zbfri.2020.2.697>
- [26] Bukurov, M. Z., Babic, M. J., & Ljubcic, B. (2010). Finding the balance between the energy security and environmental protection in Serbia. *Thermal Science*, 14(suppl.), 15-25. <https://doi.org/10.2298/TSCI100430015B>
- [27] Cantarero, M. M. V. (2020). Of renewable energy, energy democracy, and sustainable development: A roadmap to accelerate the energy transition in developing countries. *Energy Research & Social Science*, 70, 101716. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2020.101716>
- [28] Castro-Cárdenas, C., & Ibarra-Yunez, A. (2022). A Crowdfunding Agency Model for Renewables in an Emerging Economy. *Ciencias Administrativas Teoría y Praxis*, 18(2), 12-28. <https://doi.org/10.46443/catyp.v18i2.309>
- [29] Čepić, Z., Bošković, G., Ubavin, D., & Batinić, B. (2022). Waste-to-energy in transition countries: Case study of Belgrade (Serbia). *Polish Journal of Environmental Studies*, 31(5), 4579-4588. <https://doi.org/10.15244/pjoes/149223>
- [30] Cetin, M., Ecevit, E., & Yucel, A. G. (2018). The impact of economic growth, energy consumption, trade openness, and financial development on carbon emissions: Empirical

- evidence from Turkey. *Environmental Science and Pollution Research*, 25(36), 36589–36603. <https://doi.org/10.1007/s11356-018-3526-5>
- [31] Četković, S. (2015). Policy capacity for promoting green sectors reconsidered: Lessons from the renewable electricity and organic farming sectors in Serbia. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 17(1), 65–83.
- [32] Child, M., & Breyer, C. (2017). Transition and transformation: A review of the concept of change in the progress towards future sustainable energy systems. *Energy Policy*, 107, 11–26. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2017.04.022>
- [33] Ćorović, N., Urošević, B. G., Katić, N. (2022). Decarbonization: Challenges for the electricity market development — Serbian market case. *Energy Reports*, 8, 2200–2209. <https://doi.org/10.1016/j.egy.2022.01.054>
- [34] Corradi, C. (2023, Oktobar). *Spain's new Energy and Climate Plan: facts, figures and recommendations for transport*. Transport & Environment. https://te-cdn.ams3.digitaloceanspaces.com/files/ES-draft-NECP_TE-assessment.pdf
- [35] Crnogorac, M., Jovančić, P., Aleksić, N., Madžarević, A., Miletić, F. (2026). Enhancing Energy Supply Security Through Green Hydrogen Integration: The Role of Depleted Gas Reservoirs in Serbia. *Energies*, 19(3), 782. <https://doi.org/10.3390/en19030782>
- [36] Deák, A., Szabo, J., & Weiner, C. (2022). New Dynamics of Great-Power Energy Politics in South-Eastern Europe: The EU versus the US and Russia?. *Politologický časopis-Czech Journal of Political Science* (ISSN 1211-3247), 29(1), 32-49.
- [37] del Río, P., & Linares, P. (2014). Back to the future? Rethinking auctions for renewable electricity support. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 35, 42–56.
- [38] Demirović, S., & Marković, J. (2025). Carbon Capture and Storage Technology Ccs in the Production of Electricity by Combustion of Coal, an Opportunity for a Just Energy Transition on the Example of the Western Balkan Countries. *International Journal of Oil, Gas and Coal Engineering*, 13(2), 21-26.
- [39] Demostat. (2025, novembar 6). *Zašto smo sami sebe učinili energetske zavisnim od Rusije*. <https://demostat.rs/sr/vesti/analize/zasto-smo-sami--sebe-ucinili--energetski-zavisnim-od-rusije/2286>
- [40] Dewi, N. N. C. L., & Wijanarka, T. (2023). *Green Financing Scheme for Supporting Women in Energy Transition*. RSF Conference Proceeding Series: Business, Management and Social Science, 3(3), 1-15. <https://doi.org/10.31098/bmss.v3i3.671>
- [41] Dickey, D. A., & Fuller, W. A. (1979). Distribution of the estimators for autoregressive time series with a unit root. *Journal of the American Statistical Association*, 74(366), 427–431.
- [42] Dincer, I., & Rosen, M. A. (1999). Energy, environment and sustainable development. *Applied Energy*, 64(1-2), 427-440. [https://doi.org/10.1016/S0306-2619\(99\)00111-7](https://doi.org/10.1016/S0306-2619(99)00111-7)
- [43] Duc, N. H. (2023). Financial Risks Of Renewable Energy: Current Situation And Implications For Developing Countries. *International Trade and Trade Policy*, 9(2), 100-112.
- [44] Đukić, P., & Bjelić, I. B. (2020). Najveći izazovi energetske tranzicije u Srbiji: u srednjem i dugom roku. *Energija, ekonomija, ekologija*, 1–2, 10–15. <https://doi.org/10.46793/eee20-1-2-010dj>
- [45] Dunjić, S., Pezzutto, S., & Zubaryeva, A. (2016). Renewable energy development trends in the Western Balkans. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 65, 1026-1032. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2016.05.051>
- [46] Đurašković, J., Konatar, M., & Radović, M. (2021). Renewable energy in the Western Balkans: Policies, developments and perspectives. *Energy Reports*, 7, 481–490.
- [47] Elektroprivreda Srbije. (2024). *Izveštaj o realizaciji Trogodišnjeg plana poslovanja EPS za period I–XII 2023. godine*. Dostupno na: <https://www.eps.rs/lat/Stranice/Izvestaji.aspx>
- [48] Elias, R. J., & Victor, D. G. (2005). *Energy Transitions in Developing Countries: A Review of Concepts and Literature*. Program on Energy and Sustainable Development, Stanford University.

- [49] Energetska zajednica. (2022). Decision 2022/02/MC-EnC amending Decision 2021/14/MC-EnC on the 2030 targets of the Contracting Parties. Beč: Sekretarijat Energetske zajednice.
- [50] Energetski portal. (2024, oktobar 21). *Kako energetska efikasnost oblikuje budućnost Srbije*. <https://energetskiportal.rs/kako-energetska-efikasnost-oblikuje-buducnost-srbije/>
- [51] Energy Community Secretariat. (2023). 2023 annual implementation report of the acquis under the Treaty establishing the Energy Community. Energy Community Secretariat.
- [52] Energy Community Secretariat. (2025). *Annual implementation report 2025: Serbia*. Energy Community Secretariat. https://www.energy-community.org/dam/jcr:5b4ff2d5-5672-4989-ad81-d7fd9e27a7f7/Serbia_IR25CP.pdf
- [53] Energy Community. (2005). *Treaty establishing the Energy Community*. <https://www.energy-community.org/enc-lex/law/treaty.html>
- [54] Energy Community. (2023, 14. decembar). *21st Energy Community Ministerial Council focuses on Treaty extension, TEN-E Regulation, and carbon pricing*. <https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2023/12/14.html>
- [55] Engle, R. F., & Granger, C. W. J. (1987). Co-integration and error correction: Representation, estimation, and testing. *Econometrica*, 55(2), 251–276. <https://doi.org/10.2307/1913236>
- [56] Eti, S., Yüksel, S., Dinçer, H., Kalkavan, H., Hacıoglu, U., Mikhaylov, A., & Danish, M. S. S. (2024). Assessment of technical and financial challenges for renewable energy project alternatives. *Cleaner Engineering and Technology*, 18, 100719. <https://doi.org/10.1016/j.clet.2023.100719>
- [57] European Commission. (2019). Communication from the Commission: The European Green Deal (COM(2019) 640 final). Brussels: European Commission.
- [58] European Commission. (2020). An economic and investment plan for the Western Balkans (COM(2020) 641 final), uz prateći dokument Guidelines for the implementation of the Green Agenda for the Western Balkans. Brussels: European Commission.
- [59] European Commission. (2025). *Energy Community*. https://energy.ec.europa.eu/topics/international-cooperation/international-organisations-and-initiatives/energy-community_en
- [60] Eurostat. (2025). *Share of energy from renewable sources*. Luksemburg: Statistical Office of the European Union.
- [61] Evropska agencija za životnu sredinu. (2025). *Share of renewable energy in final energy consumption: Serbia. Europe's environment 2025*. Kopenhagen: European Environment Agency. <https://www.eea.europa.eu/en/europe-environment-2025/countries/serbia/renewable-energy-sources>
- [62] Evropska komisija. (2023). *Delivering the European Green Deal*. Dostupno na: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en
- [63] Evropski parlament i Savet Evropske unije. (2023). Direktiva (EU) 2023/2413 o izmeni Direktive (EU) 2018/2001, Uredbe (EU) 2018/1999 i Direktive 98/70/EZ u pogledu promocije energije iz obnovljivih izvora. *Službeni list Evropske unije*, L 2413.
- [64] Fejzić, E., Niet, T., Wade, C., & Usher, W. (2024). Aligning the western Balkans power sectors with the European green deal. *Environmental Research Communications*, 6(11), 115008.
- [65] Fernandes, M. C., Dias, J. C., & Nunes, J. P. V. (2021). Modeling energy prices under energy transition: A novel stochastic-copula approach. *Economic Modelling*, 105, 105671. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2021.105671>
- [66] Fishbone, L. G., Giesen, G., Hymmen, H. A., Stocks, M., Vos, H., Wilde, D., Zölcher, R., Balzer, C., & Abilock, H. (1983). User's guide for MARKAL: A multi-period, linear programming model for energy systems analysis. Brookhaven National Laboratory; Energy Technology Systems Analysis Programme (IEA-ETSAP).
- [67] Fondacija za razvoj ekonomske nauke. (2018). *Poglavlje 15 – Energetika*. <https://pakt.org.rs/sr/2016-05-18-09-48-28/177-poglavlje-15-energetika>

- [68] Fouquet, R. (2016). Historical energy transitions: Speed, prices and system transformation. *Energy research & social science*, 22, 7-12. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2016.08.014>
- [69] Gasparini, M., Ives, M.C., Carr, B., Fry, S., & Beinhocker, E. (2024). Model-based financial regulations impair the transition to net-zero carbon emissions. *Nature Climate Change*, 14, 476-481. <https://doi.org/10.1038/s41558-024-01972-w>
- [70] Geels, F. W. (2017). Disruption and low-carbon system transformation: Progress and new challenges in socio-technical transitions research and the Multi-Level Perspective. *Energy Research & Social Science*, 37, 224-231. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2017.10.010>
- [71] Gholami, H., & Røstvik, H. N. (2021). Levelised cost of electricity (LCOE) of building integrated photovoltaics (BIPV) in Europe, rational feed-in tariffs and subsidies. *Energies*, 14(9), 2531. <https://doi.org/10.3390/en14092531>
- [72] Glavonjić, B. D., Paluš, H., & Lazarević, A. V. (2020). Applying the econometric modelling on the monitoring of wood energy consumption in households: Case study southwestern Serbia. *Thermal Science*, 24(6 Part B), 4197-4208. <https://doi.org/10.2298/TSCI200118173G>
- [73] Godfrey, L. G. (1978). Testing against general autoregressive and moving average error models when the regressors include lagged dependent variables. *Econometrica*, 46(6), 1293–1301.
- [74] Golušin, M., Tešić, Z., & Ostojić, A. (2010). The analysis of the renewable energy production sector in Serbia. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 14(5), 1477–1483.
- [75] Granger, C. W. J. (1988). Some recent development in a concept of causality. *Journal of Econometrics*, 39(1–2), 199–211.
- [76] Granger, C. W. J., & Newbold, P. (1974). Spurious regressions in econometrics. *Journal of Econometrics*, 2(2), 111–120.
- [77] Guéret, A., & Schill, W. P. (2024). The energy transition in France: Expansion of renewables stalling, good progress on heat pumps. *DIW Weekly Report*, 14(4/5), 31-41.
- [78] Gvozdenac, D., Kljajić, M., & Gvozdenac-Urošević, B. (2014). Serbian Energy Efficiency problems. *Thermal Science*, 18(3), 683–694.
- [79] Hakala, E. S., & Batas Bjelić, I. (2016). Leapfrogging potential for sustainable energy transition in Serbia. *International Journal of Energy Sector Management*, 10(3). <https://doi.org/10.1108/IJESM-12-2014-0001>
- [80] Halawa, E. (2024). Sustainable Energy: Concept and Definition in the Context of the Energy Transition—A Critical Review. *Sustainability*, 16(1523), 1-14. <https://doi.org/10.3390/su16041523>
- [81] Hashemi, M., Jenkins, G., & Milne, F. (2024). Renewable energy support through feed-in tariffs: A retrospective stakeholder analysis. *Journal of Benefit-Cost Analysis*, 1-26. <https://doi.org/10.1017/bca.2024.9>
- [82] Heaps, C. G. (2022). LEAP: The Low Emissions Analysis Platform [Verzija softvera 2020.1.64]. Stockholm Environment Institute. <https://leap.sei.org>
- [83] Hille, E., & Oelker, T. J. (2023). International expansion of renewable energy capacities: The role of innovation and choice of policy instruments. *Ecological Economics*, 204, 107658. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2022.107658>
- [84] Hribar, N., Simić, G., Vukadinović, S., & Sprajc, P. (2021). Decision-making in sustainable energy transition in Southeastern Europe: probabilistic network-based model. *Energy Sustainability and Society*, 11(1). [10.1186/s13705-021-00315-3](https://doi.org/10.1186/s13705-021-00315-3)
- [85] International Energy Agency. (2024). *World Energy Outlook 2024*. Paris: IEA.
- [86] International Energy Agency. (2026). *Strait of Hormuz – Factsheet*. <https://www.iea.org/about/oil-security-and-emergency-ission/strait-of-hormuz>
- [87] International Monetary Fund. (2024). *World Economic Outlook: Policy Pivot, Rising Threats*. Washington, DC: International Monetary Fund.
- [88] International Renewable Energy Agency & International Labour Organization. (2025). *Renewable energy and jobs: Annual review 2025*. Abu Dabi: IRENA; Ženeva: ILO.

- [89] International Renewable Energy Agency. (2024). *Serbia: Renewable energy statistical profile*. Abu Dabi: IRENA.
- [90] International Trade Administration. (2026). Serbia – Country commercial guide. U.S. Department of Commerce. <https://www.trade.gov/trade-search?q=serbia>
- [91] Jarque, C. M., & Bera, A. K. (1980). Efficient tests for normality, homoscedasticity and serial independence of regression residuals. *Economics Letters*, 6(3), 255–259.
- [92] Jednak, S., Kragulj, D., Bulajić, M., & Pittman, R. (2009). Electricity reform in Serbia. *Utilities Policy*, 17(1), 125–133.
- [93] Jednak, S., Minović, J., & Kragulj, D. (2021). The role of foreign direct investment, energy and pollution in obtaining sustainable economic development. *Polish Journal of Environmental Studies*, 30(6). 10.15244/pjoes/134088
- [94] Jenner, S., Groba, F., & Indvik, J. (2013). Assessing the strength and effectiveness of renewable electricity feed-in tariffs in European Union countries. *Energy Policy*, 52, 385–401.
- [95] Jocić, N., Müller, J., Požar, T., & Bertermann, D. (2020). Renewable energy sources in a post-socialist transitional environment: The influence of social geographic factors on potential utilization of very shallow geothermal energy within heating systems in small Serbian town of Ub. *Applied Sciences*, 10(8), 2739. <https://doi.org/10.3390/app10082739>
- [96] Johansen, S. (1988). Statistical analysis of cointegration vectors. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 12(2–3), 231–254. [https://doi.org/10.1016/0165-1889\(88\)90041-3](https://doi.org/10.1016/0165-1889(88)90041-3)
- [97] Johansen, S. (1995). *Likelihood-based inference in cointegrated vector autoregressive models*. Oxford: Oxford University Press.
- [98] Johansen, S., & Juselius, K. (1990). Maximum likelihood estimation and inference on cointegration — with applications to the demand for money. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 52(2), 169–210.
- [99] Jovanović, M., Bakić, V., Škobalj, P., Cvetinović, D., Erić, A., Živković, N., Duić, N. (2023). Scenarios for transitioning the electricity sector of the Republic of Serbia to sustainable climate neutrality by 2050. *Utilities Policy*, 85. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0957178723001935>
- [100] Jovanović, O., & Baroš, Z. (2023). Perspektiva korišćenja energije vetra u Srbiji. *Ecologica*, 30(109), 35–42. <https://doi.org/10.18485/ecologica.2023.30.109.6>
- [101] Karakosta, C., Flouri, M., Dimopoulou, S., & Psarras, J. (2012). Analysis of renewable energy progress in the western Balkan countries: Bosnia–Herzegovina and Serbia. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 16(7), 5166–5175. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2012.04.040>
- [102] Kardaš, S. (2024, Oktobar). *Power to the people: How the EU's energy transition can help fight the greenlash*. European Council on Foreign Relations. Dostupno na: <https://ecfr.eu/publication/power-to-the-people-how-the-eus-energy-transition-can-help-fight-the-greenlash/>
- [103] Kaygusuz, K. (2007). Energy for sustainable development: Key issues and challenges. *Energy Sources, Part B: Economics, Planning, and Policy*, 2(1), 73–83. <https://doi.org/10.1080/15567240500402560>
- [104] Klasnić, I. G., Ćirić, Z., Bogdanović, S., Džepčeski, D., Joksimović, D., & Arnautović, D. (2015). Određivanje pojedinačnih gubitaka i stepena korisnog dejstva generatora. *Zbornik radova, Elektrotehnički institut "Nikola Tesla"*, 25(25), 97–109.
- [105] Koçak, E., & Şarkgüneşi, A. (2017). The renewable energy and economic growth nexus in Black Sea and Balkan countries. *Energy Policy*, 100, 51–57. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2016.10.007>
- [106] Komarov, D., Stupar, S., Simonović, A., & Stanojević, M. (2012). Prospects of wind energy sector development in Serbia with relevant regulatory framework overview. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 16(5), 2618–2630.

- [107] Končalović, D., Nikolić, J., Džokić, A., Momčilović, P., & Živković, D. (2023). Energy cooperatives and just transition in Southeastern Europe. *Energy, sustainability and society*, 13(1), 21. <https://doi.org/10.1186/s13705-023-00400-9>
- [108] Konopelko, A., Kostecka-Tomaszewska, L., & Czerewacz-Filipowicz, K. (2023). Rethinking EU countries' energy security policy resulting from the ongoing energy crisis: Polish and German standpoints. *Energies*, 16(13), 5132. <https://doi.org/10.3390/en16135132>
- [109] Kragulj D., & Parežanin M. (Jun, 2017). *Primena feed-in tarifa u cilju podsticaja ulaganja u obnovljive izvore energije*, 20. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2017, 20. Međunarodna konferencija – Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2017, pp. 603 - 608, Prijevor, 29. - 30. jun, 2017.
- [110] Kragulj, D., Parežanin, M., & Stančić, P. (Jun, 2020). *Cirkularna ekonomija i energetika*, Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2020, Upravljanje kvalitetom i pouzdanošću / ICDQM 2020, pp. 421 - 426, Prijevor, 25. - 26. Jun, 2020.
- [111] Kwiatkowski, D., Phillips, P. C. B., Schmidt, P., & Shin, Y. (1992). Testing the null hypothesis of stationarity against the alternative of a unit root: How sure are we that economic time series have a unit root? *Journal of Econometrics*, 54(1–3), 159–178.
- [112] Lancker, K., & Quaas, M. F. (2019). Increasing marginal costs and the efficiency of differentiated feed-in tariffs. *Energy Economics*, 83, 104–118. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2019.06.017>
- [113] Lee, C. C., & Chiu, Y. B. (2013). Modeling OECD energy demand: An international panel smooth transition error-correction model. *International Review of Economics & Finance*, 25, 372–383. 10.1016/j.iref.2012.08.002
- [114] Lee, J., & Strazicich, M. C. (2003). Minimum Lagrange multiplier unit root test with two structural breaks. *Review of Economics and Statistics*, 85(4), 1082–1089.
- [115] Li, K., Ward, H., Lin, H. X., & Tukker, A. (2025). Shift to intra-EU-OECD trade enhanced environmental benefits after Basel Convention Plastic Waste Amendments. *Resources, Conservation and Recycling*, 223, 108527. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2025.108527>
- [116] Lin, H.P. (2014). Renewable energy consumption and economic growth in nine OECD countries: Bounds test approach and causality analysis. *The Scientific World Journal*, 2014, 919167. <https://doi.org/10.1155/2014/919167>
- [117] Litavcová, E., & Chovancová, J. (2021). Economic development, CO2 emissions and energy use nexus – Evidence from the Danube region countries. *Energies*, 14(11), 3165. <https://doi.org/10.3390/en14113165>
- [118] Loulou, R., Remme, U., Kanudia, A., Lehtila, A., & Goldstein, G. (2005). Documentation for the TIMES model. Energy Technology Systems Analysis Programme (IEA-ETSAP). <http://www.etsap.org/documentation.asp>
- [119] Lund, H., Thellufsen, J. Z., Østergaard, P. A., Sorknæs, P., Skov, I. R., & Mathiesen, B. V. (2021). EnergyPLAN–Advanced analysis of smart energy systems. *Smart Energy*, 1, 100007.
- [120] MacKinnon, J. G. (1996). Numerical distribution functions for unit root and cointegration tests. *Journal of Applied Econometrics*, 11(6), 601–618.
- [121] MacKinnon, J. G., Haug, A. A., & Michelis, L. (1999). Numerical distribution functions of likelihood ratio tests for cointegration. *Journal of Applied Econometrics*, 14(5), 563–577.
- [122] Madžar, L. (2022). Modelling the trend of energy productivity in the Serbian economy. *Ekonomika preduzeća*, 70(3–4), 179–190. 10.5937/EKOPRE2204179M
- [123] Maričić, T., Pantić, M. (2026). Just Green Transition of Coal-Mining Cities. In: Berisha, E., Moodie, J., Allkja, L., Jeftić, M. (eds) *The Palgrave Handbook of Just Green Transitions in the Western Balkans and Beyond*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-95075-9_11
- [124] Marijuan, A. G., Garay, R., Lumbreras, M., Vladić, Lj., & Savić, R. (2020). District heating de-carbonisation in Belgrade: Multi-year transition plan. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 588, 052034. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/588/5/052034>

- [125] Marinaş, M.-C., Dinu, M., Socol, A.-G., & Socol, C. (2018). Renewable energy consumption and economic growth. Causality relationship in Central and Eastern European countries. *PLoS ONE*, 13(10), e0202951. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0202951>
- [126] Markard, M. (2016). Sustainability transitions: Exploring the emerging research field and its contribution to management studies. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 19, 1-16. <https://doi.org/10.1016/j.eist.2015.09.004>
- [127] Marti, L., & Puertas, R. (2022). Sustainable energy development analysis: Energy Trilemma. *Sustainable Technology and Entrepreneurship*, 1, 100007. <https://doi.org/10.1016/j.stae.2022.100007>
- [128] Mekhdiev, E. T., Khairullina, N. G., Vereshchagin, A. S., Takmakova, E. V., & Smirnova, O. M. (2018). Review of energy transition pathways modeling. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 8(6), 299-312.
- [129] Melosi, M. (2017). Energy transitions in historical perspective. In B. Dooley (Ed.), *Energy and Culture: Perspectives on the Power to Work* (pp. 3-18). Routledge.
- [130] Menanteau, P., Finon, D., & Lamy, M.-L. (2003). Prices versus quantities: Choosing policies for promoting the development of renewable energy. *Energy Policy*, 31(8), 799–812.
- [131] Mikičić, D., Radičević, B., & Djurišić, Ž. (2006). Wind energy potential in the world and in Serbia and Montenegro. *Facta universitatis-series: Electronics and Energetics*, 19(1), 47-61. [10.2298/FUEE0601047M](https://doi.org/10.2298/FUEE0601047M)
- [132] Ministarstvo rudarstva i energetike Republike Srbije. (2023a). *Pokrenute aukcije za dodelu tržišnih premija za OIE*. <https://www.mre.gov.rs/vest/sr/486/pokrenute-aukcije-za-dodelu-trzisnih-premija-za-oie.php>
- [133] Ministarstvo rudarstva i energetike Republike Srbije. (2023b). Gasni interkonektor Srbija–Bugarska od danas u funkciji, obezbeđena diversifikacija izvora snabdevanja, veća energetska sigurnost i važna pozicija Srbije na gasnoj mapi Evrope. <https://www.mre.gov.rs/vest/sr/2588/>
- [134] Ministarstvo rudarstva i energetike Republike Srbije. (2025). *Završene druge aukcije za OIE: Rezultat novih 10 zelenih elektrana i 782 miliona evra investicija*. <https://www.mre.gov.rs/vest/sr/9162/>
- [135] Ministarstvo za privredu i klimatske akcije SR Nemačke. (2023). *Energy transition: The German Energiewende*. BMWK. Dostupno na: <https://www.bmwk-energiewende.de/EWD/Navigation/EN/Home/home.html>
- [136] Mitić, P., Fedajev, A., & Kojić, M. (2023a). Exploring the economy–environment interactions in the Western Balkans: A panel data analysis. *Economic Analysis: Journal of Emerging Economics*. <https://doi.org/10.28934/ea.23.56.1.pp43-56>
- [137] Mitić, P., Fedajev, A., Radulescu, M., & Rehman, A. (2023b). The relationship between CO2 emissions, economic growth, available energy, and employment in SEE countries. *Environmental Science and Pollution Research*, 30, 16140–16155.
- [138] Mitić, P., Kojić, M., Minović, J., Stevanović, S., & Radulescu, M. (2024). An EKC-based modelling of CO2 emissions, economic growth, electricity consumption and trade openness in Serbia. *Environmental Science and Pollution Research*, 31(4), 5807–5825. <https://doi.org/10.1007/s11356-023-31617-y>
- [139] Mitić, P., Kostić, A., Petrović, E., & Cvetanović, S. (2020). The relationship between CO2 emissions, industry, services and gross fixed capital formation in the Balkan countries. *Engineering Economics*, 31(4), 425–436.
- [140] Mladenović, M., Dakić, D., & Petrov, N. (2022). Potencijal reindustrijalizacije Republike Srbije uz korišćenje biomase kao obnovljivog vida goriva. *Energija, Ekonomija, Ekologija*, XXIV(2), 13-18. <https://doi.org/10.46793/EEE22-2.13M>
- [141] Muço, K., Valentini, E., & Lucarelli, S. (2021). The relationships between GDP growth, energy consumption, renewable energy production and CO2 emissions in European transition economies. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 11(4), 362–373. <https://doi.org/10.32479/ijeep.11275>

- [142] Narayan, P. K. (2005). The saving and investment nexus for China: Evidence from cointegration tests. *Applied Economics*, 37(17), 1979–1990. <https://doi.org/10.1080/00036840500278103>
- [143] Narodna skupština Republike Srbije. (n.d.). Evropske integracije – pregled otvorenih pregovaračkih poglavlja. <https://www.parlament.gov.rs/aktivnosti/evropske-integracije.4520.html>
- [144] Nasir, N., Umar, M., Khan, S., Zia-ul-haq, H. M., & Yusliza, M. Y. (2022). Technological Revolution in Industrial Ecology. In *Energy Transition: Economic, Social and Environmental Dimensions* (pp. 1-28). Singapore: Springer Nature Singapore.
- [145] Nikolić, I., & Filipović, S. (2020). How energy transition will affect electricity prices in Serbia? *Industrija*, 48(1), 47-60. <https://doi.org/10.5937/industrija48-25514>
- [146] OECD (2025). Energy prices and subsidies in the Western Balkans. Paris: OECD Publishing.
- [147] OIE Srbija – Udruženje Obnovljivi izvori energije (2026). *Obnovljivi izvori energije*. <https://oie.rs/oie>
- [148] Omer, A. M. (2008). Energy, environment and sustainable development. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 12(9), 2265–2300. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2007.05.001>
- [149] Ozturk, I., & Acaravci, A. (2013). The long-run and causal analysis of energy, growth, openness and financial development on carbon emissions in Turkey. *Energy Economics*, 36, 262–267. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2012.08.025>
- [150] Pablo-Romero, M. del P., Sánchez-Braza, A., Salvador-Ponce, J., & Sánchez-Labrador, N. (2017). An overview of feed-in tariffs, premiums and tenders to promote electricity from biogas in the EU-28. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 73, 1366–1379. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2017.01.132>
- [151] Parežanin, M. (2016). Strane direktne investicije u energetsom sektoru Republike Srbije. *Ekonomске ideje i praksa*, decembar, 85–95.
- [152] Pata, U. K. (2018). Renewable energy consumption, urbanization, financial development, income and CO2 emissions in Turkey: Testing EKC hypothesis with structural breaks. *Journal of Cleaner Production*, 187, 770–779. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.03.236>
- [153] Pavlović, T. M., Radonjić, I. S., Milosavljević, D. D., & Pantić, L. S. (2012). A review of concentrating solar power plants in the world and their potential use in Serbia. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 16(6), 3891-3902. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2012.03.042>
- [154] Pedroni, P. (1999). Critical values for cointegration tests in heterogeneous panels with multiple regressors. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 61(S1), 653–670.
- [155] Pesaran, H. H., & Shin, Y. (1998). Generalized impulse response analysis in linear multivariate models. *Economics Letters*, 58(1), 17–29.
- [156] Pesaran, M. H., & Shin, Y. (1999). An autoregressive distributed lag modelling approach to cointegration analysis. U S. Strøm (Ur.), *Econometrics and economic theory in the 20th century: The Ragnar Frisch Centennial Symposium* (str. 371–413). Cambridge: Cambridge University Press.
- [157] Pesaran, M. H., Shin, Y., & Smith, R. J. (2001). Bounds testing approaches to the analysis of level relationships. *Journal of Applied Econometrics*, 16(3), 289–326. <https://doi.org/10.1002/jae.616>
- [158] Pesaran, M. H., Shin, Y., & Smith, R. P. (1999). Pooled mean group estimation of dynamic heterogeneous panels. *Journal of the American Statistical Association*, 94(446), 621–634.
- [159] Petrushevska, D., & Trpkova-Nestorovska, M. (2023). Investigating the interplay of economy and environment in the Western Balkan and neighboring countries using VECM approach. In M. Mavri, P. Ikouta Mazza, A. Karasavoglou, & P. Polychronidou (Eds.), *Economic growth, prosperity and sustainability in the economies of the Balkans and Eastern European countries: Proceedings of the 15th International Conference on the Economies of the Balkan and Eastern European Countries (EBEEC), Chios, Greece, 2023*. Springer.
- [160] Phillips, P. C. B. (1986). Understanding spurious regressions in econometrics. *Journal of Econometrics*, 33(3), 311–340.

- [161] Phillips, P. C. B., & Perron, P. (1988). Testing for a unit root in time series regression. *Biometrika*, 75(2), 335–346.
- [162] Punda, L., Capuder, T., Pandžić, H., & Delimar, M. (2017). Integration of renewable energy sources in southeast Europe: A review of incentive mechanisms and feasibility of investments. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 71, 77–88.
- [163] Quintana-Rojo, C., Tarancón, M. Á., & Callejas-Albiñana, F. (2023). Econometric modeling of renewable energy deployment. In *Handbook on the Economics of Renewable Energy* (pp. 77-99). Edward Elgar Publishing.
- [164] Radovanović, M., Filipović, S., & Šimić, G. (2024). Facilitating circularity in city governance in the Republic of Serbia: a novel approach to modeling of energy efficiency big data mining. *Energy Efficiency*, 17(6), 62.
- [165] Ramsey, J. B. (1969). Tests for specification errors in classical linear least-squares regression analysis. *Journal of the Royal Statistical Society: Series B*, 31(2), 350–371.
- [166] Regional Cooperation Council. (n.d.). Green Agenda for the Western Balkans. <https://www.rcc.int/flagships/9/green-agenda>
- [167] Risco-Bravo, A., Varela, C., Jara-Alvear, J., & Soriano, G. (2024). Modeling the energy transition: Multiobjective optimization of green hydrogen deployment strategies. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 545, p. 01003). EDP Sciences.
- [168] Rogge, K. S., Kern, F., & Howlett, M. (2017). Conceptual and empirical advances in analysing policy mixes for energy transitions. *Energy research & social science*, 33, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2017.09.025>
- [169] Rutz, D., Worm, J., Doczekal, C., Kazagic, A., Duic, N., Markovska, N., ... & Rajakovic, N. (2019). Transition towards a sustainable heating and cooling sector: Case study of Southeast European countries. *Thermal Science*, 23(6A), 3293-3306. <https://doi.org/10.2298/TSCI190107269R>
- [170] Sanders, M., Serebriakova, A., Fragkos, P., Polzin, F., Egli, F., & Steffen, B. (2022). Representation of financial markets in macro-economic transition models—a review and suggestions for extensions. *Environmental Research Letters*, 17(8), 083001. <https://doi.org/10.1088/1748-9326/ac7f48>
- [171] Schwarz, G. (1978). Estimating the dimension of a model. *The Annals of Statistics*, 6(2), 461–464.
- [172] Sergeeva, Z. V. (2023). The fourth energy transition and the European energy crisis: lessons for the EAEU. *Eurasian Integration: Economics, Law, Politics*, 17(2), 153-168.
- [173] Sgouridis, S., & Csala, D. (2014). A Framework for Defining Sustainable Energy Transitions: Principles, Dynamics, and Implications. *Sustainability*, 6(2601-2622). <https://doi.org/10.3390/su6052601>
- [174] Sgouridis, S., Kimmich, C., Solé, J., Černý, M., Ehlers, M. H., & Kerschner, C. (2022). Visions before models: The ethos of energy modeling in an era of transition. *Energy Research & Social Science*, 88, 102497. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2022.102497>
- [175] Shin, Y., Yu, B., & Greenwood-Nimmo, M. (2014). Modelling asymmetric cointegration and dynamic multipliers in a nonlinear ARDL framework. In R. C. Sickles & W. C. Horrace (Eds.), *Festschrift in honor of Peter Schmidt: Econometric methods and applications* (pp. 281–314). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4899-8008-3_9
- [176] Shkurti, A. (2018). Energy consumption modeling in the western balkan countries using a top-down approach. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 7(3), 35-41.
- [177] Siddi, M. (2023). Europe's energy dilemma: War and the green transition. *Current History*, 122(842), 83–88. <https://doi.org/10.1525/curh.2023.122.842.83>
- [178] Simonyan, A., & Schultz, D. (2023). Democracy building and the link between public trust and corruption perception: Comparative analysis before and after the Armenian Velvet Revolution in 2018. *Central European Journal of Public Policy*, 17(1), 27-40. <https://doi.org/10.2478/cejpp-2023-0003>

- [179] Sims, C. A. (1980). Macroeconomics and reality. *Econometrica*, 48(1), 1–48.
- [180] Sonnenschein, J. (2016). Conditions for the cost effective combination of emissions trading and renewable energy support policies. *Energy Procedia*, 88, 133-138. <https://doi.org/10.1016/j.egypro.2016.06.036>
- [181] Sovacool, B. K. (2016). How long will it take? Conceptualizing the temporal dynamics of energy transitions. *Energy research & social science*, 13, 202-215. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2015.12.020>
- [182] Spasojević, N. (2022). Uloga agencije za energetiku Republike Srbije u regulaciji energije iz obnovljivih izvora-studija slučaja Vetropark" Čibuk 1". *Administracija i javne politike*, 17(1), 33-56. <https://doi.org/10.22182/ajp.1712022.2>
- [183] Stevanović, S., & Pucar, M. (2012). Investment appraisal of a small, grid-connected photovoltaic plant under the Serbian feed-in tariff framework. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 16(3), 1673–1682.
- [184] Strielkowski, W., Civín, L., Tarkhanova, E., Tvaronavičienė, M., & Petrenko, Y. (2021). Renewable Energy in the Sustainable Development of Electrical Power Sector: A Review. *Energies*, 14(8240), 1-24. <https://doi.org/10.3390/en14248240>
- [185] Suproń, B. (2025). Modelling the asymmetric relationship between energy and CO2 emissions in the Visegrad group: Empirical evidence from a panel NARDL approach. *Statistics in Transition New Series*, 26(3), 155–180. <https://doi.org/10.59139/stattrans-2025-032>
- [186] Szabó, L., Kelemen, Á., Mezősi, A., Pató, Z., Kácsor, E., Resch, G., Liebmann, L., Hiesl, A., Kovács, M., Köber, C., Marković, S., & Todorović, D. (2018). South East Europe electricity roadmap – modelling energy transition in the electricity sectors. *Climate Policy*, 18(4), 495–510. <https://doi.org/10.1080/14693062.2018.1532390>
- [187] Szulecki, K., Overland, I., & Smith, I. D. (2022). The European Union's CBAM as a de facto climate club: The governance challenges. *Frontiers in Climate*, 4, 942583. <https://doi.org/10.3389/fclim.2022.942583>
- [188] Tešić, M., Kiss, F., & Zavargo, Z. (2011). Renewable energy policy in the Republic of Serbia. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 15(2), 752-758. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2010.08.016>
- [189] Toda, H. Y., & Yamamoto, T. (1995). Statistical inference in vector autoregressions with possibly integrated processes. *Journal of Econometrics*, 66(1–2), 225–250.
- [190] Treyz, G. I., Rickman, D. S., & Shao, G. (1991). The REMI economic–demographic forecasting and simulation model. *International Regional Science Review*, 14(3), 221–253. <https://doi.org/10.1177/016001769101400301>
- [191] Vasić, G. (2022). Šta to povezuje energetska tranziciju i ruralni razvoj u Srbiji? *Energija, Ekonomija, Ekologija*, XXIV(1), 55-60. <https://doi.org/10.46793/EEE22-1.55G>
- [192] Virjan, D., Popescu, C. R., Pop, I., & Popescu, D. (2023). Energy transition and sustainable development at the level of the European Union. *Amfiteatru Economic*, 25(63), 429-446. <https://doi.org/10.24818/EA/2023/63/429>
- [193] Vlada Republike Srbije (2009). Uredba o merama podsticaja za proizvodnju električne energije korišćenjem obnovljivih izvora energije i kombinovanom proizvodnjom električne i toplotne energije. „Službeni glasnik RS”, br. 99/2009.
- [194] Vlada Republike Srbije (2016). Uredba o podsticajnim merama za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora i iz visokoefikasne kombinovane proizvodnje električne i toplotne energije. „Službeni glasnik RS”, br. 56/2016.
- [195] Vlada Republike Srbije. (2024). Integrisani nacionalni energetska i klimatski plan Republike Srbije za period do 2030. godine sa vizijom do 2050. godine. Beograd: Ministarstvo rudarstva i energetike.
- [196] Vukovic, M., Miskic, M., Kastelan, I., Lale, S., Forcan, M., Vukovic, G., & Ikić, M. (2023). Renewable Energy-Powered Traffic Signalization as a Step to Carbon-Neutral Cities (The Case of Western Balkans). *Sustainability*, 15(7), 6164. <https://doi.org/10.3390/su15076164>

- [197] Westerlund, J. (2007). Testing for error correction in panel data. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 69(6), 709–748.
- [198] White, H. (1980). A heteroskedasticity-consistent covariance matrix estimator and a direct test for heteroskedasticity. *Econometrica*, 48(4), 817–838. <https://doi.org/10.2307/1912934>
- [199] Young, J., & Macura, A. (2023). Forging local energy transition in the most carbon-intensive European region of the Western Balkans. *Energies*, 16(4), 2077. <https://doi.org/10.3390/en16042077>
- [200] Zadeh, O. R., & Romagnoli, S. (2024). Financing sustainable energy transition with algorithmic energy tokens. *Energy Economics*, 132, 107420. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2024.107420>
- [201] Zakon o korišćenju obnovljivih izvora energije. „Službeni glasnik RS”, br. 40/2021 i 35/2023.
- [202] Zdravkovic, D., & Radukic, S. (2012). Institutional framework for sustainable development in Serbia. *Montenegrin Journal of Economics*, 8(3), 27.
- [203] Zhong, J., Bollen, M., & Rönnberg, S. (2021). Towards a 100% renewable energy electricity generation system in Sweden. *Renewable Energy*, 171, 812-824. <https://doi.org/10.1016/j.renene.2021.02.153>
- [204] Zivot, E., & Andrews, D. W. K. (1992). Further evidence on the great crash, the oil-price shock, and the unit-root hypothesis. *Journal of Business & Economic Statistics*, 10(3), 251–270. <https://doi.org/10.1080/07350015.1992.10509904>
- [205] Živić, J. N., Milovanović, M. J., Radosavljević, J. N. (2026). A Review of Optimization Techniques for Optimal Integration of Battery Energy Storage Systems Into Power Grids. *Energy Storage*, 8(2), e70373. <https://doi.org/10.1002/est2.70373>

3. Полазне хипотезе

На основу анализе доступне литературе и постављеног предмета и циља истраживања, постављене су општа и посебне хипотезе, које ће у раду бити потврђене или оповргнуте.

Општа хипотеза истраживања гласи:

X0. Имплементација стратегија Европске уније за енергетску транзицију позитивно утиче на одрживи економски развој Републике Србије.

Посебне хипотезе истраживања су следеће:

X1. Примена обновљивих извора енергије као део енергетске транзиције значајно смањује зависност Републике Србије од увоза фосилних горива.

X2. Усклађивање институционалног оквира Републике Србије са енергетском политиком Европске уније омогућава приступ технологијама и финансијским средствима за одрживу енергетску транзицију.

X3. Енергетска транзиција доприноси смањењу штетних утицаја на животну средину, повећању енергетске ефикасности и смањењу трошкова производње енергије.

X4. Ефекти енергетске транзиције на економски развој разликују се у кратком и дугом року, при чему се позитивни ефекти испољавају са временском доцњом.

4. Научне методе истраживања

Неке од метода истраживања које ће бити коришћене су прикупљање, проучавање, анализа и систематизација доступне литературе и свих расположивих емпиријских података из области енергетске транзиције, енергетске ефикасности и одрживог економског развоја. Анализа примарних и секундарних података вршиће се различитим одговарајућим методолошким приступима.

На основу критичке анализе постојећих резултата, метода дедукције користиће се за уочавање кључних проблема за које постојећи приступи не нуде одговарајућа решења. Метода анализе и компарације примењиваће се приликом истраживања постојећих приступа анализи енергетске транзиције, као и при упоредном сагледавању енергетских политика Републике Србије и земаља региона, док ће се методом синтезе налази из различитих области повезати у јединствен аналитички оквир.

Квантитативни део истраживања обухватиће прикупљање и обраду званичних статистичких података, дескриптивну статистичку анализу, испитивање својстава временских серија, оцену дугорочних и краткорочних веза између посматраних показатеља, као и проверу робусности добијених резултата алтернативним спецификацијама. Као извори података користиће се базе Еуростата, Агенције за енергетику Републике Србије, Републичког завода за статистику, Међународне агенције за обновљиву енергију и Светске банке, као и извештаји Секретаријата Енергетске заједнице и стратешка документа Владе Републике Србије.

5. Очекивани научни допринос

Очекивани научни допринос докторске дисертације огледа се у следећем:

- Квантитативна оцена дугорочних и краткорочних веза између енергетске транзиције и одрживог економског развоја Републике Србије.
- Укључивање инструмената енергетске политике у аналитички оквир, чиме се попуњава празнина утврђена прегледом литературе.
- Упоредна анализа динамике енергетске транзиције у Републици Србији и земљама Западног Балкана.
- Класификација и систематизација постојећих знања и литературе у области енергетске транзиције, енергетских криза и њиховог утицаја на макроекономску стабилност.
- Утврђивање релативног доприноса мера енергетске ефикасности и мера повећања производних капацитета из обновљивих извора остварењу климатских циљева.
- Формулисање конкретних препорука за унапређење енергетске политике Републике Србије.
- Подизање нивоа научне и стручне свести о значају енергетске транзиције за дугорочни економски развој и енергетску безбедност Републике Србије.

6. План истраживања и структура рада

Фаза 1. Прикупљање информација, анализа и систематизација научних резултата из области глобалног стања у енергетици и енергетских криза, енергетске транзиције и одрживог економског развоја, енергетске политике Европске уније и система подстицаја у енергетском сектору.

Фаза 2. Конструисање скупа података и избор променљивих, уз обезбеђивање методолошке упоредивости серија за Републику Србију и земље региона.

Фаза 3. Спровођење емпиријског истраживања, провера робусности резултата и усклађивање са постављеним хипотезама.

Фаза 4. Формулисање препорука за носиоце енергетске политике и закључна разматрања.

Оквирни предлог садржаја докторске дисертације

1. Увод

- 1.1. Предмет, циљ и хипотезе истраживања
- 1.2. Методологија истраживања
- 1.3. Структура докторске дисертације

2. Глобално стање у енергетици и енергетске кризе

- 2.1. Структура глобалне производње и потрошње енергије
- 2.2. Енергетске кризе и сигурност снабдевања енергентима
- 2.3. Утицај енергетских криза на цене енергената и макроекономску стабилност
- 2.4. Енергетске кризе као покретач енергетске транзиције

3. Теоријски оквир енергетске транзиције и одрживог економског развоја

- 3.1. Основни концепти и модели енергетске транзиције
- 3.2. Енергетска транзиција и одрживи економски развој
- 3.3. Циљеви и инструменти енергетске политике Европске уније
- 3.4. Модели финансирања енергетске транзиције

4. Енергетска транзиција Републике Србије у контексту европских интеграција

- 4.1. Тренутно стање и изазови енергетског сектора Републике Србије
- 4.2. Улога обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности
- 4.3. Систем подстицаја у енергетском сектору Републике Србије
- 4.4. Улога Енергетске заједнице у процесу усклађивања са енергетском политиком Европске уније

5. Преглед емпиријских истраживања и методолошки оквир

- 5.1. Преглед емпиријских истраживања заснованих на ARDL и VECM моделима
- 5.2. Методолошки оквир ARDL и VECM модела
- 5.3. Критеријуми избора модела у зависности од својстава података
- 5.4. Подаци, променљиве и њихова операционализација

6. Емпиријска анализа ефеката енергетске транзиције на одрживи економски развој Републике Србије

- 6.1. Дескриптивна статистика и тестирање својстава временских серија
- 6.2. Оцена ARDL модела – дугорочни и краткорочни ефекти
- 6.3. Провера робусности применом VECM модела
- 6.4. Дискусија и поређење са резултатима за земље региона и Европске уније

7. Закључак

- 7.1. Разматрање хипотеза
- 7.2. Научни и стручни допринос
- 7.3. Препоруке за унапређење енергетске политике Републике Србије
- 7.4. Ограничења истраживања и правци будућих истраживања

Литература

7. Закључак и предлог

На основу изнетих образложења, Комисија закључује да кандидат Милош Парежанин испуњава формалне услове, предвиђене Законом о високом образовању и Статутом Факултета организационих наука, за одобрење израде докторске дисертације под насловом **„Стратешки приступ енергетској транзицији Републике Србије у процесу усаглашавања са циљевима одрживог развоја Европске уније“**.

По предмету истраживања, садржају и очекиваним доприносима, предложена тема докторске дисертације има научну заснованост и припада научним подручјима која се развијају на Факултету организационих наука. Са теоријског и практичног становишта, тема дисертације представља значајно подручје истраживања у ужој научној области *Пословна економија и макроекономија*. Добијени резултати могу да послуже као основ за унапређење стратешког оквира енергетске транзиције Републике Србије, за дизајнирање мера економске и енергетске политике усмерених на достизање циљева одрживог развоја, као и за оцену ефеката усклађивања домаћег регулаторног оквира са релевантним прописима и стратешким документима Европске уније.

На основу свега наведеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета организационих наука да прихвати предложену тему и одобри израду пријављене докторске дисертације кандидата Милоша Парежанина под називом: **„Стратешки приступ енергетској транзицији Републике Србије у процесу усаглашавања са циљевима одрживог развоја Европске уније“** За ментора докторске дисертације предлаже се др Сандра Једнак, редовни професор Факултета организационих наука Универзитета у Београду.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

др Драгана Крагуљ, редовни професор у пензији,
Универзитет у Београду - Факултет организационих наука

др Сандра Једнак, редовни професор,
Универзитет у Београду - Факултет организационих наука

др Наташа Петровић, редовни професор,
Универзитет у Београду - Факултет организационих наука

др Жељко Спасенић, доцент,
Универзитет у Београду - Факултет организационих наука

др Јелена Миновић, научни саветник,
Институт економских наука, Београд

Београд, 14.09.2026. године.